

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Елица Георгиева Деливерска-Александрова, доктор
Катедра по ДОЛЧХ на Факултета по дентална медицина
при Медицинския университет – София
(член на научно жури съгласно заповед № Р-109-510/29.11.2023 г.
на Ректора на МУ – Варна)

Относно: **придобиване на образователната и научна степен „доктор“** в област:
Висше образование: 7. Здравеопазване и спорт. Професионално направление:
7.2. Стоматология. Докторска програма: „Хирургична стоматология”

На: **дисертационен труд на тема: „Орални травматични лезии“**

Автор: д-р Иван Николаев Димитров, докторант, редовна форма на обучение
по процедура за придобиване на образователната и научна степен „доктор“,
Факултет по дентална медицина, Медицински университет – Варна

Научен ръководител: проф. д-р Росен Коларов, доктор

1. Общо представяне

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на заповед на Ректора на МУ – Варна, № Р-109-510/29.11.2023 г.

Представеният комплект от материали на хартиен и електронен носител е в съответствие с чл. 44 (3) от Правилника за развитие на академичния състав в МУ – Варна.

Дисертационният труд се състои от 141 страници и е структуриран правилно, съобразно възприетите у нас академични изисквания: увод; литературен обзор, обобщение и критичен анализ; цел и задачи; материал и методи; резултати и обсъждане; изводи; приноси; библиография; приложения и списък на публикациите, свързани с дисертационния труд.

Дисертационният труд е онагледен с: 62 таблици и 79 фигури. В библиографията на дисертационния труд са цитирани 180 литературни източника, от които 3 на кирилица и 177 – на латиница.

Дисертантът е приложил 3 научни публикации, свързани с дисертационния труд, като на две от тях е първи автор, които количествено и качествено отговарят на законовите изисквания за дисертационен труд.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Д-р **Иван Николаев Димитров** е роден през 1987 г. в гр. Бургас.

– 05.2012 г. – завършва Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, гр. Варна, като магистър – лекар по дентална медицина.

– 07.2012–09.2017 г. – общопрактикуващ лекар по дентална медицина в гр. Варна.

– Бил е хоноруван асистент към Катедрата по орална хирургия.

– 09.2018 г. – зачислен като редовен асистент към същата катедра.

– 09.2020 г. – след успешно положени изпити е зачислен за докторант в редовна форма на обучение в докторантска програма „Хирургична стоматология“.

Владее английски език.

Член е на БЗС.

3. Актуалност на дисертационния труд

Разработеният от д-р Димитров дисертационен труд разглежда основно въпроса за оралните травматични лезии, които понякога могат да бъдат предизвикателство по отношение на правилната диагностика и клинично поведение. Избраният и разработен проблем е актуален за медицинската ни наука и практика и е важен за правилното менажиране на тази патология в оралната и лицево-челюстна хирургия. Познаването на тези лезии е важно за успешното им лечение.

4. Познаване на проблема

В настоящия дисертационен труд д-р Иван Димитров показва задълбочени познания по разработваната тематика и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Изложението е написано на добър научен език. Авторът е направил подробен и задълбочен критичен анализ на литературните източници, като е формулирал дискуссионните и нерешени проблеми. Литературният обзор е написан на 35 страници, високо информативен е и са разгледани основните травматични лезии, които могат да се развият по оралната лигавица с техните основни характеристики в контекста на диференциално диагностичните затруднения, които могат да възникнат. Това е дало възможност на дисертанта да определи ясно и точно целта и задачите на своето проучване.

5. Методика на изследването

Целта на дисертационния труд е ясно формулирана, задачите са определени правилно и са изпълнени със съвременни методи на изследване. За реализирането на целта: да се направи характеристика на основните орални травматични лезии, като се изясни тяхната връзка с определени локални и системни фактори, дисертантът е определил 4 задачи:

Задача 1. Да се установят демографските и клинични характеристики на пациентите с орални травматични лезии.

Задача 2. Да се изясни връзката на оралните травматични лезии с определени локални и системни фактори.

2.1. Да се проследи връзката при пациенти с орални травматични лезии и носенето на протезни конструкции (сменяеми и несменяеми).

2.2. Да се изяснят особеностите в протичането на оралните травматични лезии при пациенти с налични системни заболявания – хипертония и диабет тип 2.

Задача 3. Да се определи ефектът от приложението на лекарствен препарат – спрей, съдържащ polyvinylpyrrolidone (PVP), в процеса на лечение на оралните травматични лезии.

Задача 4. Да се направи характеристика на изолираната микробна флора и отношението и към протичането на оралните лезии с травматична етиология.

Настоящото проучване е проведено на територията на Университетския медико-дентален център и Факултета по дентална медицина към Медицинския университет „Проф. д-р Параскев Стоянов“, гр. Варна, за периода януари 2020–юни 2023 г. Проучването е проспективно, моноцентрично по своята същност, и е извършено от дисертанта съвместно с екип изследователи от Катедрата по орална хирургия към Медицинския университет – Варна.

Клиничният материал, избран за изпълнението на поставените основна цел и задачи, и е достатъчен за разработването на дисертационен труд, в който са включени 56 амбулаторни пациенти с орални травматични лезии. Болшинството от пациентите са потърсили помощ от специалист по повод конкретната лезия. При други пациенти описаните лезии са открити при преглед, проведен по друг повод, както и по време на профилактичен дентален преглед.

Включените в изследването пациенти са на възраст между 12 и 83 години, като между тях има пациенти с хронични заболявания, налагащи редовен прием на медикаменти, както и такива, без наличие на придружаващи заболявания. Всички участвали в проучването пациенти са подписали информирано съгласие и са попълнили анкетна карта за провеждане на изследването.

Използваните методи са акуратно избрани и са в съответствие с добрата медицинска практика – *диагностични*: анамнеза, клинични и параклинични методи: рентгенографски, микробиологични, лабораторни кръвни изследвания, *лечебни* (консервативно или хирургично лечение), *статистически*.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Резултатите са изчерпателно и коректно описани, анализирани и интерпретирани.

Прави отлично впечатление доброто онагледяване и компетентният подход на дисертанта при интерпретацията на получените данни. Обсъждането на резултатите и заключението показват задълбочената клинична преценка, аналитичния стил и обективната лична интерпретация на докторанта.

Дисертационният труд е добре онагледен със снимков материал и завършва с изводи, основани на анализа от резултатите, обсъждането и направените обобщения.

Направени са 11 важни извода за клиничната практика на основата на анализа на резултатите от изследването, а именно:

1. Травматичните лезии, проявяващи се като дефект в структурата на меките тъкани са по-често срещани от екзофитните травматични лезии.
2. Разпределението на оралните травматични лезии по показател пол е приблизително еднакво, с минимален превес за жените.
3. Най-често се срещат орални травматични лезии в млада възраст в интервала 15–44 години.
4. Най-честите хронични заболявания имат негативно отношение към възникването и прогресията на оралните травматични лезии.
5. Приемът на определени медикаменти също има отношение към възникването и развитието на оралните травматични лезии.

6. Вредните навици като захапване на устни език и бузи са често срещана и пренебрегвана причина за възникване на оралните травматични лезии.

7. Носенето на протезни конструкции е основен фактор за възникване на орални травматични лезии, особено във възрастта над 55 години.

8. Букалната лигавица и гингивата са най-честите локализации на оралните травматични лезии.

9. Хистологичното изследване е необходим метод за уточняване на диагнозата при екзофитните травматични лезии.

10. Медикаментите на базата на PVP, използвани за лечение на орални травматични лезии, не ускоряват лечебния процес, но имат добър ефект в контрола на болката при този вид лезии.

11. По-голямото микробно число и наличието на определени патогенни и условно патогенни микроорганизми има негативен ефект в протичането на оралните травматични лезии.

Резултатите, които са от особено значение за клиничната практика, показват, че:

Поради естеството на функциите и локализацията оралната област е предразположена към развитието на повтарящи се многократно във времето травми, особено в случаите, когато са налице утежняващи фактори, като вредни навици, прием на медикаменти или тяхното локално прилагане или налични системни заболявания.

Множеството от травматичните лезии при пациентите с протезни конструкции са ендофитни по природа, докато екзофитните са по-редки и не претърпяват обратно развитие, въпреки елиминирането на причинния фактор. Оралните травматични лезии протичат по-често с дискомфорт отколкото с болка, като това се запазва през целия период на протичане на оздравителния процес.

Всички заболявания, водещи до нарушение в микроциркулацията, имат негативен ефект върху развитието на оралните травматични лезии. От разработката и от данните в световните литературни източници става ясно, че диабетът, като хронично заболяване, има ключово значение за начина на протичане на заболявания, свързани с оралните лезии: намаленото количество на слюнката при диабетно болните и повишената склонност към инфекции (особено при недобър контрол); често срещаните лезии при диабетно болните пациенти са: candida инфекция, лингвални варици, lichen planus и протезен стоматит.

Приложението на препарата PVP има ефект по-скоро върху чувството за болка, отколкото върху периода на заздравяване на третираните лезии.

Определени микробни причинители може да имат негативен ефект в процеса на лечение на оралните травматични лезии.

7. Приноси и значимост на дисертационния труд

Направените заключения, изводи и приноси логично следват резултатите от проведените изследвания и са значими за ежедневната амбулаторна дентална практика с оригинален и потвърдителен характер.

Потвърдителни приноси

1. Потвърждава се, че премахването на етиологичния фактор е основен метод за лечение на оралните травматични лезии.

2. Потвърждава се, че носенето на подвижни протезни конструкции и наличието на вредни навици са основен фактор за развитието на орални травматични лезии.

Оригинални приноси

1. За първи път в страната се провежда изследване, целящо да изясни факторите, имащи отношение към възникването и развитието на оралните лезии с травматична генеза.

2. За първи път в страната се изследва ефектът от лечението на оралните лезии с препарат, създаващ бариера, която изолира увредените тъкани от увреждащите фактори.

3. За първи път в страната се извършва изследване, целящо да изясни отношението на оралната микрофлора към развитието и протичането на травматичните лезии.

8. Лично участие на докторанта

Проведените изследвания и наблюдения на пациенти и произтичащите от тях изводи и приноси в дисертационния труд приемам за лично дело на дисертанта.

9. Автореферат

Авторефератът е направен съгласно изискванията на ЗРАСРБ и нормативната уредба на МУ – Варна, и отразява изцяло съдържанието на дисертационния труд. Представените в него таблици и фигури отразяват акуратно акцентите и дават пълна информация за проведените изследвания и получените резултати.

Предоставеният ми комплект от материали, свързани с дисертационния труд, е пълен и е в съответствие със ЗРАСРБ и правилника за прилагането му, както и с Правилника на МУ – Варна.

Заклучение

Разработката на дисертационния труд на д-р **Иван Николаев Димитров** на тема „Орални травматични лезии“ третира актуален и интересен проблем за оралната хирургична практика. Дисертационният труд е добре структуриран, с правилно подбрани методи и с достоверни резултати и теоретични и приложни приноси в денталната медицина. Отличното познаване на клиничната картина на оралните травматични лезии и възможната диференциална диагноза, както и акуратно подбраните параклинични методи (патохистологично) могат да доведат до успешното им лечение, без да се допуснат пропуск или забавяне в диагнозата на неоплазии.

Идентифицирането на оралните лезии е задължително, за да може чрез отчитането на особеностите на отделните характеристики за всяка група да се подобрят програмите, насърчаващи оралното здраве и превенцията на тези заболявания при специфични групи от населението.

Необходимо е да се следва алгоритъм на клинично поведение при оралните травматични лезии според вида на увреждащия агент, отчитайки характеристиките на отделните физични, химични и термични фактори, вид на лезията, ход на протичане, коморбидност.

Дисертационният труд съдържа оригинални и потвърдителни приноси, а данните от получените резултати и тяхното интерпретиране, както и представените публикации, свързани с него, приемам за лично дело на автора.

Д-р Димитров познава добре съвременната специализирана литература и показва качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

Разработката отговаря на критериите за дисертационен труд, покрива изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и съответства на специфичните изисквания, приети във връзка с Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и с Правилника на МУ – Варна.

В заключение: давам положителна оценка на дисертационния труд на тема „Орални травматични лезии“ и ще гласувам с „ДА“ д-р **Иван Николаев Димитров** да придобие образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Хирургична стоматология“.

София, 12.01.2024 г.

Рецензент:

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

(доц. д-р Елица Деливерска-Александрова, доктор)